

1
1976

Revista muzeelor
și monumentelor

MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARTĂ

La 20 iunie 1976 a plecat pentru totdeauna dintre noi cel care a fost profesorul, arhitectul și gravorul Horia Teodoru. Despărțirea a intervenit pe neașteptate, într-un moment în care venerabilul maestru se pregătea să sărbătorească împlinirea a 82 ani de viață.

Reușind să-și păstreze puterea de muncă și tinerețea spiritului pînă în ultimele zile ale existenței sale, profesorul Horia Teodoru tocmai era preocupat să-și organizeze o nouă expoziție personală de desene și litografii, pentru care pregătise o mare cantitate de lucrări, câteva maldăre, care îi invadaseră dormitorul, transformat în cameră de lucru, înconjurîndu-i patul. Cu dispariția sa viața culturală și artistică pierde o mare personalitate, un om adevărat, a cărui prezență, de un rar dinamism, a lăsat nenumărate mărturii de valoare în diverse domenii de activitate.

Născut la 28 iunie 1894, în orașul Ploiești, unde a urmat cursurile liceale, Horia Teodoru a studiat la Roma și la Paris, fiind remarcat de timpuriu ca un excelent cercetător în domeniul arhitecturii.

Întors în țară, pe lângă activitatea artistică (a organizat numeroase expoziții personale de grafică), s-a dedicat restaurării monumentelor istorice, ajungînd arhitect-șef în cadrul Comisiei Monumentelor Istorice. Promovînd un neabătut respect față de monumentul istoric înțeles ca act de cultură și complexă mărturie a trecutului, Horia Teodoru a realizat o serie de restaurări exemplare care au o valoare de reper în istoria

școlii de restaurare din țara noastră. Readucerea bisericii Curtea Veche din București la înfățișarea inițială, prin îndepărtarea adaosurilor ulterioare, restaurarea bisericii Sf. Treime din Siret sau a bisericii din Rebegești impresionează prin siguranța lecturii formelor arhitectonice, prin discreția intervenției, prin acuratețea execuției. Sînt calități care definesc deopotrivă o înaltă conștiință profesională și o atitudine culturală în sensul plener al cuvîntului.

Profesor de perspectivă (autor al unui renumit tratat), rector al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, Horia Teodoru rămîne înainte de toate în amintirea restauratorilor de monumente din țara noastră ca un mare cunoscător al arhitecturii vechi românești, ca un promotor al metodelor științifice de restaurare, ca un neprețuit exemplu de pasiune creatoare. La temeinica durată a memoriei sale contribuie nu numai restaurările pe care le-a proiectat și condus, ci și studiile sale de specialitate în care se reunește o largă informație științifică, dublată de o subtilă capacitate de interpretare.

Viața și opera acestui ilustru reprezentant al școlii românești de restaurare impun o atență și plină de rivnă monografie: acesta ar fi cel mai potrivit omagiu adus minunatului profesor al nostru al tuturor, Horia Teodoru.

VASILE DRĂGUT

VICTOR BRĂTULESCU

La 5 februarie anul acesta s-a stins din viață — în aceeași tăcere în care și-a desfășurat activitatea — Victor Brătulescu, cunoscut îndeosebi prin munca susținută depusă îndelung timp, ca secretar al fostei Comisii a Monumentelor Istorice, unde s-a relevat prin atitudinea sa de credincios străjuitor al acțiunilor legate de problema păstrării și valorificării patrimoniului artistic medieval.

Născut la 11 noiembrie 1899 în comuna Podu Doamnei, unde și-a petrecut copilăria, Victor Brătulescu și-a desăvîrșit pregătirea profesională în București, unde după absolvirea cursurilor Facultății de litere și filozofie a intrat în învățămînt. Manifestîndu-și cu generozitate însușirile pedagogice, el a orientat numeroase generații de elevi, la început ca profesor de limba română în liceele Sf. Sava și Mihai Eminescu, apoi în alte școli. A rămas credincios legăturii cu tinerele generații pînă tîrziu cînd îl întîlnim (1952—1959) străduindu-se să transmită viitorilor zugravi ai Școlii de pictură bisericească a Patriarhiei din București, cunoștințe necesare care să nu-i îndepărteze de tradiția picturii vechi românești. Dragostea și respectul pentru mărturiile trecutului, de a căror importanță era profund pătruns, l-au legat de timpuriu de activitatea desfășurată în cadrul fostei Comisii a Monumentelor Istorice (în perioada 1923—1948), condusă multă vreme de personalitatea de mare prestigiu a profesorului și cărturarului Nicolae Iorga, activitate căreia i-a rămas credincios și mai tîrziu în calitate de secretar al Comisiei de pictură bisericească (1951—1959).

Această dublă activitate de profesor și colaborator al Comisiei

Monumentelor Istorice i-a prilejuit desfășurarea și a unei bogate munci de investigare istorică, prin care s-a făcut cunoscut nu numai în anii 1916—1941 prin publicațiile sale din Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice ci și prin cele de mai tîrziu, din diferite alte periodice.

Studiile, notele privind istoricul monumentelor, identificările de meșteri cît și multe alte aspecte artistice se caracterizează prin varietatea informațiilor, fapt ce lasă să se întrevadă că Victor Brătulescu nu a trecut cu indiferență prin acele locuri, ci a știut să înregistreze și să comunice orice element nou pe care l-a socotit că vine în sprijinul cunoașterii mai adînci a trecutului unor vestigii de multe ori vitregite. Același interes este confirmat și de unele lucrări mai mari care dovedesc o mai perseverentă cercetare, cum este teza de doctorat susținută în 1939 tratînd despre „Miniaturi și manuscrise din Muzeul de artă reîngioasă”, muzeu al cărui director a fost pentru puțin timp, sau Albumul consacrat popularizării frescelor din biserica lui Neagoe de la Curtea de Argeș, publicat în 1942, precum și repertorierea bisericilor din Maramureș (B.C.M.I., 1941), realizată într-o vreme în care studiul acestei zone nu intrase în atenția cercetării.

Prin atitudinea sa față de moștenirea culturală românească și pentru munca depusă de-a lungul vieții sale în slujba acesteia, Victor Brătulescu se impune ca un exemplu demn de urmat rămînînd în amintirea celor care l-au urmărit îndeaproape.

TEODORA VOINESCU

SIMION JUCAN

În ziua de 29 august 1976 s-a stins prematur din viață unul dintre cei mai destoinici restauratori de monumente din țara noastră: Simion Jucan. Cu dispariția lui, Direcția patrimoniului cultural național pierde nu numai un șef de lot de o excepțională eficiență, dar și un inspirat factor de polarizare, un ferment al grijei pentru monumentele din regiunea sa natală, Bucovina, pe care o iubea cu sentimente de înflăcărat patriotism.

S-a născut în satul Mănăstirea Humorului, din părinți țărani, la data de 4 mai 1927. După terminarea liceului au urmat ani de încercări și căutări, pînă cînd a fost descoperită adevărata vocație, aceea de constructor. Urcînd din treaptă în treaptă, el a ajuns să se afirme ca un autentic coborîtor din nobila spiță a marilor meșteri, care, în vremurile voievodale, au dăruit pămîntul dulcei Bucovine cu atîtea ctitorii. El însuși un meșter mare, în calitate de șef de lot, de căpetenie de meșteri și de muncitori, Simion Jucan și-a început cariera de restaurator în 1963, cînd a fost angajat la șantierul Direcției monumentelor istorice de la mănăstirea Dragomirna.

Întîlnirea cu comorile istoriei a fost pentru el hotărîtoare și, de atunci, solicitînd la extrem un organism plîpînd și bolnav, Simion Jucan a lucrat cu o ardoare rar întîlnită pentru a da expresie concretă proiectelor de restaurare care, fără entuziasmul lui, multe ar fi rămas doar gînduri frumoase pe hîrtie. Știînd să-și transmită entuziasmul echipelor de muncitori, Simion Jucan reușea să obțină la punctele sale de lucru ritmuri foarte înalte, desfășurîndu-și activitatea sub semnul năzuințelor de a reda ctitoriilor Bucovinei frumusețea și demnitatea de odinioară.

Și astăzi, cel ce străbate țara de sus a Moldovei și poposește la minunatele ei monumente se va întîlni cu realizările pline de har ale șantierului condus de Simion Jucan. Dacă azi stăruim în fața maestrosului ansamblu de la Dragomirna, dacă admirăm măreția redescoperită a Putnei lui Ștefan cel Mare, dacă prețuim luminoasele chilii de la Rîșca sau expresia de o severă noblețe a bisericii moldovenești Sf. Nicolae din Rădăuți, să nu uităm că în zidurile lor de piatră trăiește și o parte din ființa lui Simion Jucan. Turnurile Sucevei sau ruinurile de la Zamca și-au regăsit trăinicia prin zelul aceluiași meșter care nu pregeta nici-o clipă în acțiunile sale. El este prezent la toate aceste monumente ca un minunat exemplu de muncă, de stăruință, de patriotism. Ardea în el o teribilă flacără a dragostei de țară și pentru eroii care au luptat, cu înfruntarea morții, pentru apărarea acestui pămînt. Muncind așa cum a muncit, Simion Jucan nu știa că el însuși este un erou.

Dar, în cele din urmă, eforturile mult prea mari la care și-a supus trupul măcinat de boală l-au răpus în plină maturitate, atunci cînd de la el se așteptau realizări încă mai însemnate.

Odată cu plecarea din viață a lui Simion Jucan, obșteea restauratorilor de monumente pierde un neprețuit tovarăș de muncă, un om adevărat ale cărui zîmbet luminos și caldă vorbă moldovenească nu vor putea fi înlocuite de nimeni. Exemplul său stimulator va trăi însă în inimile noastre și va dăinui prin piatra vie a monumentelor cărora le-a redat trăinicia.

V. D.